

Obsah knihy

ÚVODEM	8—13
PŘEHLED LÁTKY	14

ZÁKLADNÍ ÚKONY A FORMY HUDEBNÍHO MYŠLENÍ

Hudební prvek je jednoduchý 15. Hudební myšlení prvky syntetisuje 16, analysuje 17, a to simultánně 19. Ze synthesy vznikají relace 19, vzniká pojem hudebního spoje 20, pak hudební forma 21, která má několik utvářecích vrstev 22. Jsou formy thematické 23 a dynamické 24. Zákon gradace, kontrastu a identity 25. Vazby formových částí 27. Utváří se formy organické 27 a architektonické 29.

ZVUKOVÁ HMOTA A JEJÍ ČAS

I. TÓNY V PROSTORU VÝŠKOVÉM	31—94
---------------------------------------	-------

Tónová látka

Tónová látka předurčuje melodii 31, vydává svou techniku 32. Určitému slohu patří určité tóny 34. Definice výšky tónu 35, lokální afinita tónů 35, vzdálenosti mezi tóny 36. Tónová látka je výšek výšek z tónového prostoru 37. Spojitost a hustota tónů 38. Periodický průběh tónové soustavy 39. Výběrové principy soustav a stupnic 39

Tónové soustavy

Stupnice oligotónové a polytónové 40. *Soustava výšebová* 40—43, tonelag 42, zásada pevných tónů okrajových a pohyblivých tónů středních 42, *Soustavy o třech tónech* 43—46. Třístupňová 43. Pojem tenoru a finalis 44. Soustava třítónová 45 a tritónová 36. *Soustavy o pěti tónech* 47—53. Pentatonika volná. 47. Vznik

pentatoniky jako soustavy složené 48. Pentatonika bez půltónů 49 a s půltóny 49. Princip autenticity a plagálnosti 50. Pentatonická modulace 51. Výhodní odchylky 52. Prostup a zařetězení soustavy 53. *Soustavy o sedmi tónech* 54—63. Heptatonika 54 v ladění kánoniků 55—61, a harmoniků 61—65. Základní intervaly 56. Melodický modulus soustavy 57. Tóny chromatické 58 a enharmonické 59. Náraz ladění harmonického 60. Dvojí hodnoty v ladění harmoniků 61, dvojí původ tónů 63. Ze soustavy vychází funkční půdorys melodie 63.

Stupnice

Evropská tónová látka ve dvou stupnicových soustavách 65. *Stupnice řecké* 65—75. Stavba z tetrachordů 66. Základní stupnice harmoniai a jejich polohy 67. Přenesené stupnice tonoi 86. Osnova diatonického systému teleion 69. Rody stupnic genos 70, a rodové odstíny chroai 71, přecházejí povlovně do sebe 72. Pojem diesis 73 a odtud osnova chromatického a enharmonického systému 74. *Stupnice středověké* 75—94. Dědictví řecké 76 je narušeno pod vlivem nových národů, ladění kánonické se mísí s laděním harmonickým 77. Pojetí stupnice jako složeného útvaru ze dvou částí 79. Hlavní a vedlejší stupnice 80, vztahy každé stupnicové dvojice 82. Představa transposiční 83. Pojem toniky a dominanty 84. Okrskové rozměry stupnic 85, vstup modulace 86. Základem soustavy je představa organisovaného tónového prostoru 87. Tóniny jsou si příbuzné podle funkcí 89. Konečnost ladění kánonického 90 a neomezenost ladění harmoniků 91. Slyšitelnost stupnicových jemností 93. Reálnost všech v hudbě užívaných tónů 93.

II. TÓNY V PROSTORU ČASOVÉM 95—154

Rytmické prvky a míry

Definuje se hudební myšlenka 95. Pojem základní rytmicke doby basické, thetické a arsické 96. Rytmická látka 97. Rytmický princip konstituuje kvantitu důrazovou a kvalitu přízvučnou jako rytmicke hodnoty utvářecí 97 a kvantitu časoměrnou jako hodnotu

časovou 98. Míry rytmického principu 99. Pojem prvotaktu a jeho formy 100. Jsou dva rytmické systémy, numerický a proporční 101. Stanoví se pojem časového intervalu 103 a pojem prvotaktu organiso-
vaného 103.

Rytmické soustavy

Z prvotaktu podle užitého rytmického systému vznikají dvě rytmické soustavy 104. *Soustava kvantitativní* 105—115 je zásadně lichodobá 105 a druhotně odvozuje tvary sudodobé 106. Nesymetrické trvání dob 107. Rytmické varianty 108, techniky změn 109, vznik nepravidelných a proměnlivých útvarů 111, hranice výstavby 114. *Soustava kvalitativní* 115—120 je zásadně sudodobá 116. Synkopa 118, uvnitř taktu 119. Předtaktí a předdrážka 120.

Rytmické nauky

Basická doba taktu váže i jiné volné basické doby 121. *Rytmika starověká* 121—132. Takty složené 121. Sklad taktů a sled taktů 123. Vznikají métrické řady 125, pojem métrického časového intervalu 126. Soustava antických řad métrických 127. Akcentuační odstupňování 128. Řady čisté a smíšené 129. Modulace 130, modulační díl 131. Kolon jako forma rytmické myšlenky 132. *Rytmika středověká* 132—154. Původ mensury 133. Umělý modus a rithimi volgari 135. Modus v prvotním pojetí modálním a dvoudobém 136. Vytvoření kadence je specifikum středověku 137. První přelom rytmiky do trojdobosti a do pojetí modálně mensurálního 137. Pravidlo o alteraci 138. Rytmické hodnoty a úkony 139. Symetrie a kvadratické útvary 140. Druhý přelom rytmiky 141, čtení v pojetí mensurálním 142. Odtud vybavuje se první pojem taktu 142 a jeho odrůd. Modus ocítá se v pojetí taktovém 145, ustaluje se pojem taktové doby 145. Takt jako rytmická jednotka 146. *Rytmika taktová* 147—154. Každá vyměřená doba může být jednotkou taktu 147. Úpravy taktu 148, kombinace úprav 149. Týž princip v hudbě umělé a české písni lidové 151. Synkopa a modulace 152. Vznik taktové řady 153. Rytmus spoluurčuje hudební myšlenku 154.

PÍSEŇ JEDNOHO HLASU

I. ZÁKONY NÁPĚVU 155—200

Základy melodického principu

Melodický princip 156 vychází z pojmu tónu ústředního 157 a melodického jádra 158. Tonalisace tónové řady ústředním tónem 159. Stupnice o jednom ústředním tónu 159, o dvou 161 a o třech ústředních tónech 173. Tóny soustředné 161, převodní 164 a tón citlivý 165. Tonalitní okruhy 167. Působení vedlejších tónů ústředních 168 a základního tónu ústředního 169. Jednotlivé funkce jsou ve stupnici rovnovážně uloženy 170. Tónika, dominanta a subdominanta 171. Vyslovuje se princip funkční afinity 172.

Melodické vztahy

Výškové rozštěpení 172 vede k modulačnímu principu 173. Modulace a deviace 173. Transpozice 174. Transgenerace 175 s translací a transmutací. Ustaluje se technika repetice 175, imitace 176 a florifikace 176. Stránka koncepční a strukturní 177. Pojem modalit v tónině 178, okrsky vox finalis a tenoru. Přibuznost tónin 183, melodický rod 184, přibuzenská klasifikace tónin 185. Autentická a plagální dvojice tónin 186, shody a rozdíly 187, vzájemná funkční zastoupení. Funkce mediantní a adligantní 189. Tři druhy stupnicové přibuznosti 190. Okrskový plán funkční 191.

Melodické tvary nápěvu

Melodická přímka 192, její složení 193 a směr 194. Melodická vlnovka 195 a klikatka 196. Varianty melodických typů 197 a jejich techniky 198. Koloristika intervalová a koncentrální 199. Melodické myšlení pracuje jen v látce stylisované 200.

II. HUDEBNÍ IDEA STARÉHO VĚKU 201—336

Hlas pravěku

Tónová látka pravěku byla durová 201; uvědomělé vylouzení zvuku 202. Theorie o pravýkřiku 204, o modulovaném nebo stylisovaném zvuku 204. Ustálení tónů 206. Bicí nástroje a píšťaly doby kamenné

207. Člověk se domohl trojzvuku 209. Syringy a frčáky 210. Doba bronzová má roh a lur 211, doba železná lyru i loutnu 213. Látka vydala jisté techniky 214, formy a slohy pravěkého pění 215. Spojení bubnu a píšťaly prvý projev tvořivosti ensemblové 216. Styk s hudbou historickou 217.

Píseň starého věku

Kulturní stav v oblasti Středomoří 217. *Egypt* nejstarší doby 218. Lyra ohlašuje proměnu slohu 219, aisatisace slohu 220, hudba se stala hemitonickou. Návrat k tradici 221. Hudební theorie 222. Slepý harfeník 223. *Syrie* má orgiastický ráz 225; výkonné umění určuje migrační cesty 226. Antifonální řetězce formy 227. *Mesopotamie*, rozvitý instrumentář 228. Hudební věda 229, myšlenka systémů kánonických 229. Patrně nejstarší dochovaný zpěv světa 230. *Malá Asie* vyšle frygický aulos, aulodii a aluletiku 231, a lydickou lyru i kitharodii a kitharistiku 232. Stav ve chvíli řeckého nástupu 232. Národní oblasti kmenové 234. *Egejský okruh* 235 odpovídá obecnému slohu Nové říše, *Hellada* 236 má nástroje pravěké a kulturně egejské.

Řecko pojímá éthos hudby jako filosofii hudební techniky 237. Dvojitý timbrový sloh 239. Nástroje 240 a představa zvuku antického 242. Slohy a éthos 243. Nauka o melodii 244, její technika 244. Melodické těžiště v mesé 246. Modulace 247. Koloristické tór 248. Stavba větná a rytmická 250. Formy 251. Rozbor písně Seikilovy demonstruje řecké hudební myšlení 253. Řecké a naše pojetí písně 261. Souzvučky 262. Nástrojový doprovod 263, cifrování a kolorování 264. — Dějinný přehled řeckého myšlení: lidové písně a epos 265. Nomos prvá forma historické doby 266. Strofická píseň 269. Písně sborové 270. Osídlení a rozlišení doby klasické 271. Lyrika melická 272 a chorická 273, jejich techniky a typy. Obnovuje se nomos 277. Hudební organisace dramatu 278 a komedie 281. Nástup virtuosity 282. Vzájemné prostupy časavádných forem 283. Renaissance slohu 284. Alexandrijský závěr 285.

Oblast římská přejímá instrumentář Etrusků 187, Ráz etruské hudby 288. Proměna nástrojů a jejich tradičnost 289. Římská hudba rodem nástrojová 290. Specifická rytmika 291. Národní římský sloh 292 a hellenisace 294. Rozlom kultury na galskou a byzantskou 295.

Posvátný zpěv středního věku.

Chorál a světská hudba 296. Styk se zpěvy lidovými 297. Vliv bohoslužebného zpěvu východního 298. Převrat starověkého hudebního myšlení do středověkého 299. Nápěv na základním tónu 300. Melodika interpunkční a skupinová 302. Princip vážení a měření slabik 303. Vokální instrumentace chorálu 304. Formy: psalmodie 305, antifona 307, hymnus 308. Koloristika lokální 309. Ustálení formulek 310. Hudební řád mše 311 a officia 312. Aisthesis chorálu 313. Poměr intervalové velikosti 315. Tři obsahové tónomalebné stupně 316. Skupinové chápání melodie 317. Hudební myšlení absolutní 318 a tónomalebné 319. Tvorba nových národů nad chorálem 320. Zpěv francký a německý 321. Sekvence 322, její zrod 323 a typy 324. Farsa 326. Tropus 326. Vzniká melodika slovně skupinová 327. Lidová píseň duchovní 328. Podmínky jejího vzniku 328. „Hospodine, pomiluj ny“ jako doklad tohoto hudebního myšlení 329. Duchovní píseň obce 334. Píseň „Jesu Kriste, štědrý kněže“ přijala již trojzvuk 334. Doznění chorálu a jeho zkrácení v *Medicaei* 335. Hnutí ceciliánské a restaurace chorálu 336.

ZPĚV HLASŮ VE SBORU

I. ÚSTAVA SOUZPĚVU 337—406

Základy polyfonického principu

Spojení dvou a více hlasů 337 předpokládá základní hlas 338 a součinnost výškového a časového intervalu 338. Definuje se typ homofonie, polyfonie a heterofonie 339. Spojení hlasu s hlasem 340 a sboru se sborem 341. Vícehlas monocantální a polycantální 341, monomérický a polymérický 342.

V oblasti tónových výšek.

Počáteční interval 343. Formové okrsky polyfonie 344. Dvě skupiny vícehlasu 345. Konsonance a disonance v polyfonii 346. Nauka o intervalech 347. Různé klasifikační pojetí intervalů 349 a jejich konsonanční tříbení 350. Teorie a systémy o konsonancích 351. Homogenost konsonanční látky 354. Spojení hlasů v dominantách 355, mediantách 356 a adligátách 357. Modulace 358. Půdorysný plán 359. Látka v polyfonních souzvucích: ideogenní, heterogenní a polygenní, příslušné jí spoje 360. Intervalová vzdálenost a odlehlost 361. Soustava hlasového postupu pohybového 362. Theorie o konsonantnosti jako vlastnosti 364, látkově konstrukční 365. Souzvuková látka 366. Látková soustava konsonancí a disonancí 370. Konsonance jako polyfonní uzel 371. Interpunkční působení konsonancí 372. Hlasové vedení 373. Melopoetické roztrfídění souzvuků 376. Příprava a rozvod 377. Převodný tón dvihový nebo kladový 378 a přehodnocení tónů pojetím 379. Princip harmonisační 381. Kadence 382 a její modulační moment 384. Převodné souzvuky 384 a typy 386.

V oblasti rytmické

Pojem generální doby basické 392. Cross rhythm 393. Ideorytmie 393, heterorytmie a polyrytmie 394. Rytmické relace vertikální 394. Periodicita 396. Numerický interval 396. Rytmické kombinace a varianty 397. Časový interval 399 a generální časový interval 400. Tóny a doby mezitaktové 401. Rytmické relace lineární 401 a jejich druhy 403. Techniky polyfonního principu 404.

II. FORMY A STAVBY VĚKU STŘEDNÍHO 407—516

Hudební stav kolem roku tisícého 407. Nástup nových národů a lidovost jejich hudby 408 Vznik vícehlasu 410. První typy vícehlasu 411.

Obecný vícehlasý sloh

Dvojz. pĕv: Zvuková převaha kvinty 413. Melodika a occursus 414. Vznik vícehlasé architektury 415. Raný stav 416. Kánonický rozvrh a proporční člení-

tost formy 419. Parita hlasů 420. *Ars antiqua*: Forma podle hlasu přidruženého 421. Sloh organa a diskantu z Notre Dame 422. Sloh conductu 423. Prvý motetus 424. Zásah mensury 425 a nové moteto 426. Letní kánon 426. *Ars nova*: Nástup slohu 427. Útok proti motetu 428. Zvuk nového umění 429. Vytváří se typické moteto isometrické 430. Sled suitových vět 431. Ballades notées 431, chansons a rondeaux 432. Tak řečená balada francouzská 433. Ohlašuje se trojzvuk 434. Madrigal, ballata 435, caccia, rotondello 436. Účast instrumentální hudby 437. Skladby taneční a programní 439. Mše 440 protorenaissanční a tournaiská 442. Contrapunctus falsus 443. Moteto z isometrie synkopické, Flos florum 444. *Cesta k vokálnímu baroku*: Cantus firmus stoupá do vyššího hlasu 452, zvláštní koloristika 453. Kontrapunkt mezi hlasy okrajovými 454. Zárodečná forma ouvertury 455. Zkřídlení anglické umělé tvorby s lidovou 456. *Doba vícehlasého baroka*: Vstup 457, vznik imitačního slohu a cappella 459, jeho závěr ve stile in concerto 460. První škola nizozemská, počátky technické 461. Stile osservato, misto 462, pieno legato, sueto 463. Kolorovaný a putující cantus firmus 464. Imitace vokální a instrumentální 465. Poměr ke slovu 466. Konec nadvlády tenoru v hlubokém hlasu 467. Kontraposice hlasových skupin 468. Chanson 469. Druhá škola nizozemská třídí a diferencuje techniku 469. Canones a fugy 471. Účast teorie 472. Počátky práce motivické a hudební myšlení jakoby nethematické 473. Třetí škola nizozemská slučuje techniky navzájem 474. Vícesborovost 465. Nástupy hlasů 476. Větná výstavba forem 477. Moteto monothematické i polythematické 478. Sekvence a basso ostinato 479. Synthese školy.

Sbory katedrál

Školy konservační a prostředkující k hudbě světové 481. Zápas o nový sloh a pojem cantarelly 482. Uplatňuje se hudba nástrojová 483. *Národní škola nizozemská*: Slohy moteta 484. Formové rozkolísání mší a ustálení 484. Ohled na skutečné podmínky hu-

dební reprodukce 485. *Škola římská*: čistý vokální sloh 486. Charakteristická práce s disonancí 487. *Škola španělská*: tradice církevních tónin 488. Ústup formy před citovou náplní 488. Chystá se sloh koncertantní 489. *Škola benátská*: Rozvíjejí se cori spezzati 489. Dispozice sboru ve sboru a vokální instrumentace 490. Sekundogenitury slohů 492.

Zpěv světský

Objevují se skladby bez cantu firmu 493. Nová melodie 494. Zápas forem 495. Poesia per musica 496. Volný vztah k polyfonii 497. Madrigal 497. Chanson 500. Předstupěň ouvertury 501. Italské písňové formy: canzonetta a balletto 503, jejich cyklická syntesa 503. Sborově zpívané drama 505. Malé formy humanismu 504.

Hudba nástrojová

Vliv hudby vokální 505. Fugovaná expositice a periodicitata 506. Vliv nástrojů 506. Sonata 507, její silové pohybová forma 508 a formotvorné techniky 509. Ricercar, fantasia 510. Canzona da sonar 511, její komorní a orchestrální forma 512. Verso, praeambulum 513. Toccata 514. Tanec lidový 514, společenský 515. Taneční dvojice a počátek suitu 515. Závěr slohu 516.

SLOHY HUDEBNÍHO MYŠLENÍ

Definice slohu 517. Paralely s uměním výtvarným 518. *Slohy starého věku*: sloh absolutně tektonický, hudby řecké 519. organizačně tektonický na půdě římské a chorálu 520. *Slohy středního věku*: sloh románský, staticko-tektonický z ars antiqua 522. sloh gotický kineticko-tektonický z ars nova 524, barokně gotická fáze 525, sloh barokní škol vokálního a instrumentálního vícehlasu 525. Poměr slohů a dob 527. Slohová chronologie 528. Závěr.

VE STARÉM PÍSMU

Přepisy praktické, nikoli paleografické. *Pfseň Seikilova* na náhrobku z Trall, první století p. Kr. *Flos Florum* z rukopisu, psaného 1390—1410, Praha 530.